PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC NGƯỜI HỌC THÔNG QUA MÔN GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH TẠI TRƯỜNG CAO ĐẲNG CÔNG NGHIỆP VÀ XÂY DỰNG

Nguyễn Bình Minh, Lê Văn Lợi, Phạm Đức Anh, Phạm Tuấn Anh, Lê Văn Lợi
Trường Cao đẳng Công nghiệp và Xây dựng (Bộ Công Thương)

Tóm tắt: *Trong bối cảnh đổi mới giáo dục nghề nghiệp theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực người học, môn Giáo dục quốc phòng và an ninh giữ vai trò quan trọng trong việc hình thành kiến thức, ý thức trách nhiệm công dân, tác phong kỷ luật và các năng lực chung cho sinh viên. Bài viết phân tích vai trò của môn học đối với phát triển năng lực sinh viên; đánh giá thực trạng giảng dạy tại Trường Cao đẳng Công nghiệp và Xây dựng; đồng thời đề xuất một số giải pháp đổi mới phương pháp dạy học, ứng dụng công nghệ và đổi mới kiểm tra, đánh giá nhằm nâng cao hiệu quả đào tạo, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục nghề nghiệp.*

Từ khóa: *Giáo dục quốc phòng và an ninh; phát triển năng lực; sinh viên cao đẳng; đổi mới phương pháp dạy học; giáo dục nghề nghiệp.*

DEVELOPING LEARNERS' COMPETENCIES THROUGH NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION AT INDUSTRIAL AND CONSTRUCTION COLLEGE

Abstract: *In the context of vocational education reform toward competency-based learning, National Defense and Security Education plays an important role in developing students' knowledge, civic responsibility, discipline, and essential competencies. This paper analyzes the role of the subject in competency development, evaluates the current teaching practices at Industrial and Construction College, and proposes solutions to innovate teaching methods, apply digital technology, and improve assessment. These measures aim to enhance teaching effectiveness and meet the requirements of vocational education reform.*

Keywords: *National Defense and Security Education; learner competency development; college students; teaching method innovation; vocational education.*

Nhận bài: 10/06/2026 *Phản biện: 10/07/2026* *Duyệt đăng: 13/07/2026*

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và sự phát triển mạnh mẽ của khoa học, công nghệ, yêu cầu đối với nguồn nhân lực ngày càng cao. Người lao động trong nền kinh tế hiện đại không chỉ cần có kiến thức chuyên môn, kỹ năng nghề nghiệp mà còn phải có khả năng thích ứng, tư duy độc lập, tinh thần trách nhiệm và ý thức tổ chức kỷ luật.

Định hướng đổi mới giáo dục hiện nay đặt trọng tâm vào việc chuyển quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực người học. Đối với giáo dục nghề nghiệp, đây là yêu cầu quan trọng nhằm đào tạo nguồn nhân lực có khả năng đáp ứng sự thay đổi nhanh chóng của thị trường lao động và yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội.

Trong hệ thống các môn học góp phần giáo dục toàn diện cho sinh viên, Giáo dục quốc phòng và an ninh giữ vai trò đặc biệt quan trọng. Đây không chỉ là môn học cung cấp kiến thức cơ bản về quốc phòng, an ninh, truyền thống dựng nước và giữ nước của dân tộc mà còn là môi trường rèn luyện ý thức tổ chức, kỷ luật, tinh thần tập thể, khả năng phối hợp và trách nhiệm của công dân đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Trường Cao đẳng Công nghiệp và Xây dựng là cơ sở giáo dục nghề nghiệp trực thuộc Bộ Công Thương, có nhiệm vụ đào tạo nguồn nhân lực kỹ thuật trong các lĩnh vực công nghiệp, xây dựng, cơ khí, ô tô, điện - điện tử, kinh tế và dịch vụ. Bên cạnh việc chú trọng đào tạo kỹ năng nghề nghiệp, nhà trường luôn quan tâm đến giáo dục toàn diện, trong đó môn GDQP&AN được xác định là một nội dung quan trọng trong chương trình đào tạo.

Tuy nhiên, trước yêu cầu đổi mới giáo dục nghề nghiệp và chuyển đổi số, việc tổ chức dạy học môn GDQP&AN cần tiếp tục được nghiên cứu, đổi mới theo hướng phát triển năng lực người học, tăng cường tính chủ động, sáng tạo và khả năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Vì vậy, việc nghiên cứu "Phát triển năng lực người học thông qua môn Giáo dục quốc phòng và an ninh tại Trường Cao đẳng Công nghiệp và Xây dựng" có ý nghĩa thiết thực cả về lý luận và thực tiễn.

II. VAI TRÒ CỦA MÔN GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH TRONG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC NGƯỜI HỌC

2.1. Phát triển năng lực nhận thức chính trị và trách nhiệm công dân

Một trong những mục tiêu quan trọng của GDQP&AN là giúp sinh viên hiểu rõ quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước về quốc phòng, an ninh; nhận thức được trách nhiệm của thế hệ trẻ trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Thông qua các nội dung về truyền thống dân tộc, lịch sử đấu tranh dựng nước và giữ nước, bảo vệ chủ quyền quốc gia, sinh viên được bồi dưỡng lòng yêu nước, niềm tự hào dân tộc, ý thức trách nhiệm xã hội.

Trong bối cảnh thông tin trên không gian mạng ngày càng đa dạng, phức tạp, môn học còn góp phần nâng cao khả năng nhận diện thông tin sai lệch, hình thành tư duy phản biện và ý thức bảo vệ các giá trị quốc gia.

2.2. Phát triển năng lực tổ chức, kỷ luật và tác phong nghề nghiệp

Đặc thù của môn GDQP&AN là môi trường học tập có tính tổ chức cao, yêu cầu sinh viên tuân thủ nghiêm các quy định về thời gian, trang phục, đội hình, tác phong và quy trình thực hiện nhiệm vụ.

Quá trình học tập, rèn luyện giúp sinh viên hình thành tính chính xác, tinh thần trách nhiệm, khả năng tự quản và ý thức chấp hành kỷ luật. Đây là những phẩm chất quan trọng đối với người lao động trong môi trường sản xuất công nghiệp.

Đặc biệt, đối với sinh viên các ngành kỹ thuật, việc rèn luyện tác phong, kỷ luật thông qua môn học góp phần hình thành phong cách làm việc chuyên nghiệp, phù hợp với yêu cầu của doanh nghiệp.

2.3. Phát triển năng lực hợp tác và giải quyết vấn đề

Các hoạt động học tập như thực hành điều lệnh đội ngũ, kỹ thuật quân sự, thảo luận nhóm, xử lý tình huống quốc phòng, an ninh tạo điều kiện để sinh viên rèn luyện kỹ năng giao tiếp, phối hợp và làm việc tập thể.

Bên cạnh đó, việc tiếp cận các vấn đề an ninh truyền thống và phi truyền thống như an ninh mạng, thiên tai, dịch bệnh, bảo vệ môi trường giúp sinh viên phát triển khả năng phân tích, đánh giá và lựa chọn phương án giải quyết phù hợp.

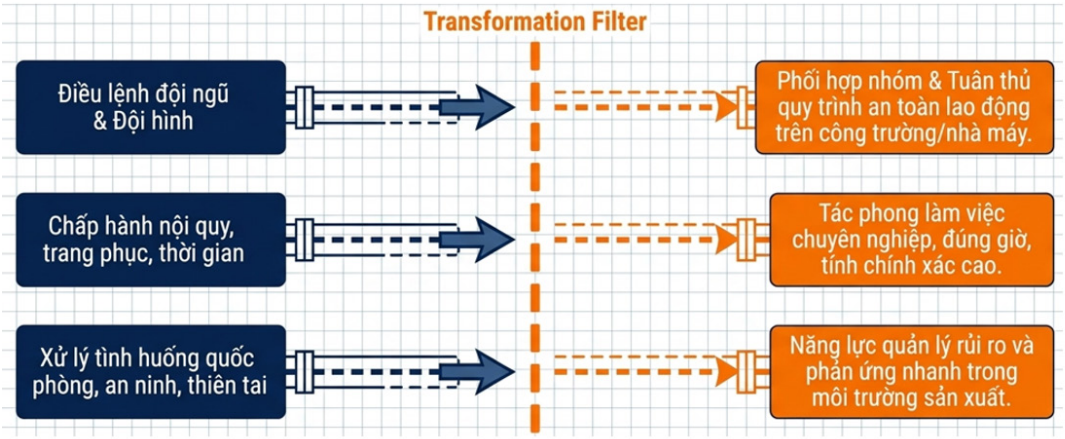

Hình 1. Từ kỷ luật quân đội đến tác phong công nghiệp

III. THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC NGƯỜI HỌC THÔNG QUA MÔN GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH TẠI TRƯỜNG CAO ĐẲNG CÔNG NGHIỆP VÀ XÂY DỰNG

3.1. Những kết quả đạt được

Trong những năm qua, Trường Cao đẳng Công nghiệp và Xây dựng đã triển khai giảng dạy môn GDQP&AN theo đúng quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Nhà trường xây dựng kế hoạch đào tạo phù hợp, bố trí đội ngũ giảng viên, tổ chức giảng dạy kết hợp giữa lý thuyết và thực hành.

Công tác giảng dạy từng bước được đổi mới theo hướng phát huy vai trò chủ thể của sinh viên. Giảng viên đã tích cực ứng dụng công nghệ thông tin, sử dụng bài giảng điện tử, hình ảnh, video minh họa nhằm tăng tính trực quan, sinh động của bài học.

Thông qua môn học, sinh viên có sự chuyển biến tích cực về nhận thức chính trị, ý thức trách nhiệm, tinh thần tập thể và tác phong kỷ luật. Nhiều sinh viên đã thể hiện sự nghiêm túc trong học tập, tích cực tham gia các hoạt động thực hành, rèn luyện kỹ năng.

Đội ngũ giảng viên GDQP&AN cơ bản đáp ứng yêu cầu chuyên môn, có tinh thần trách nhiệm, thường xuyên tự học, bồi dưỡng nâng cao năng lực chuyên môn và nghiệp vụ sư phạm.

3.2. Một số hạn chế

Bên cạnh những kết quả đạt được, việc phát triển năng lực người học thông qua môn

GDQP&AN vẫn còn một số hạn chế:

Thứ nhất, nhận thức của một bộ phận sinh viên về vai trò của môn học chưa đầy đủ. Một số sinh viên vẫn coi đây là môn học bắt buộc, chưa thấy rõ ý nghĩa trong việc hình thành phẩm chất và năng lực cá nhân.

Thứ hai, phương pháp dạy học ở một số nội dung vẫn còn thiên về truyền đạt kiến thức, chưa khai thác đầy đủ các phương pháp dạy học tích cực như dạy học theo tình huống, mô phỏng, trải nghiệm.

Thứ ba, cơ sở vật chất, thiết bị dạy học, học liệu số phục vụ môn học còn hạn chế. Việc ứng dụng các công nghệ mới như mô phỏng 3D, thực tế ảo trong giảng dạy chưa được triển khai rộng rãi.

Thứ tư, hoạt động kiểm tra, đánh giá vẫn chủ yếu tập trung vào kiến thức và kỹ năng thực hành, chưa đánh giá đầy đủ các năng lực như hợp tác, giải quyết vấn đề, khả năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn.

IV. GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC NGƯỜI HỌC THÔNG QUA MÔN GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH TẠI TRƯỜNG CAO ĐẲNG CÔNG NGHIỆP VÀ XÂY DỰNG

4.1. Nâng cao nhận thức về vai trò của môn Giáo dục quốc phòng và an ninh trong phát triển năng lực người học

Để nâng cao chất lượng dạy học môn GDQP&AN, trước hết cần thống nhất nhận thức của cán bộ quản lý, giảng viên và sinh viên về vị trí, vai trò của môn học trong chương trình đào tạo. Trong bối cảnh giáo dục nghề nghiệp chuyển từ tiếp cận nội dung sang tiếp cận phát triển năng lực, GDQP&AN không chỉ có chức năng trang bị kiến thức cơ bản về quốc phòng, an ninh mà còn góp phần hình thành các năng lực chung, phẩm chất nghề nghiệp và trách nhiệm công dân cho người học.

Nhà trường cần đẩy mạnh công tác tuyên truyền thông qua tuần sinh hoạt công dân, các hoạt động ngoại khóa, diễn đàn, tọa đàm và truyền thông số nhằm giúp sinh viên nhận thức đầy đủ rằng những năng lực được hình thành từ môn học như tư duy kỷ luật, kỹ năng làm việc nhóm, khả năng thích ứng, xử lý tình huống và tinh thần trách nhiệm đều là những năng lực cốt lõi mà doanh nghiệp và xã hội hiện nay yêu cầu. Khi người học nhận thức rõ ý nghĩa thực tiễn của môn học sẽ hình thành động cơ học tập tích cực, từ đó nâng cao hiệu quả tiếp thu và vận dụng kiến thức.

4.2. Đổi mới phương pháp dạy học theo định hướng phát triển năng lực

Đổi mới phương pháp dạy học là giải pháp mang tính quyết định nhằm phát huy tính tích cực, chủ động và sáng tạo của sinh viên. Giảng viên cần chuyển từ vai trò truyền đạt kiến thức sang thiết kế, tổ chức và định hướng các hoạt động học tập để người học chủ động khám phá, trải nghiệm và giải quyết vấn đề.

Đối với môn GDQP&AN, cần tăng cường áp dụng các phương pháp dạy học tích cực như dạy học theo tình huống, dạy học dự án quy mô nhỏ, học tập hợp tác, thảo luận nhóm, mô phỏng tình huống quốc phòng - an ninh, học tập trải nghiệm và tổ chức các hoạt động thực hành gắn với bối cảnh thực tế. Việc xây dựng các tình huống xuất phát từ môi trường học tập, đời sống xã hội, an ninh mạng, phòng chống thiên tai, cứu hộ cứu nạn hoặc bảo vệ an ninh trong doanh nghiệp sẽ giúp sinh viên phát triển tư duy phản biện, khả năng ra quyết định và kỹ năng giải quyết vấn đề.

Bên cạnh đó, cần triển khai mô hình dạy học kết hợp (Blended Learning), kết hợp giữa học trực tiếp và học trực tuyến nhằm mở rộng không gian học tập, tăng cường khả năng tự học, tự nghiên cứu và học tập suốt đời của sinh viên.

4.3. Đẩy mạnh ứng dụng công nghệ số và trí tuệ nhân tạo trong dạy học

Chuyển đổi số đang tạo ra những thay đổi mạnh mẽ trong phương thức tổ chức dạy học. Vì vậy, việc ứng dụng công nghệ số vào giảng dạy GDQP&AN cần được xem là giải pháp quan trọng nhằm nâng cao hiệu quả phát triển năng lực người học.

Nhà trường cần xây dựng hệ thống học liệu số đồng bộ bao gồm bài giảng điện tử, video hướng dẫn thực hành, mô hình 3D, ngân hàng câu hỏi trực tuyến, hệ thống học tập trên nền tảng LMS và kho dữ liệu phục vụ tự học. Đồng thời, khuyến khích giảng viên khai thác trí tuệ nhân tạo (AI) trong thiết kế học liệu, xây dựng câu hỏi, cá thể hóa hoạt động học tập và hỗ trợ phản hồi cho sinh viên.

Đối với các nội dung thực hành, có thể từng bước nghiên cứu ứng dụng công nghệ thực tế ảo (Virtual Reality - VR) và thực tế tăng cường (Augmented Reality - AR) nhằm mô phỏng thao tác kỹ thuật, diễn tập tình huống quốc phòng, phòng chống thảm họa hoặc xử lý các tình huống khẩn cấp. Những công nghệ này góp phần tăng tính trực quan, tạo môi trường học tập an toàn, nâng cao mức độ tương tác và khả năng ghi nhớ thông qua trải nghiệm.

Tuy nhiên, việc ứng dụng AI và các công nghệ số cần được triển khai theo hướng hỗ trợ hoạt động dạy học, không thay thế vai trò tổ chức, hướng dẫn và giáo dục của giảng viên.

4.4. Đổi mới kiểm tra, đánh giá theo hướng đánh giá năng lực

Đánh giá kết quả học tập cần chuyển mạnh từ đánh giá mức độ ghi nhớ kiến thức sang đánh giá khả năng vận dụng kiến thức, kỹ năng và thái độ của người học trong các bối cảnh cụ thể.

Bên cạnh các bài kiểm tra lý thuyết, cần tăng cường các hình thức đánh giá thông qua thực hành, xử lý tình huống, sản phẩm học tập, dự án nhóm, thuyết trình, quan sát quá trình tham gia học tập và tự đánh giá của sinh viên. Nội dung đánh giá cần hướng tới các thành tố năng lực như năng lực nhận thức quốc phòng và an ninh, năng lực thực hành quân sự cơ bản, năng lực phối hợp trong hoạt động tập thể, năng lực giải quyết vấn đề, năng lực giao tiếp và ý thức tổ chức kỷ luật.

Đồng thời, cần xây dựng bộ tiêu chí đánh giá (rubrics) với các chỉ báo cụ thể để bảo đảm tính khách quan, minh bạch và tạo điều kiện cho sinh viên tự điều chỉnh quá trình học tập. Việc kết hợp giữa đánh giá thường xuyên và đánh giá tổng kết sẽ phản ánh toàn diện hơn mức độ hình thành và phát triển năng lực của người học.

4.5. Phát triển đội ngũ giảng viên đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục

Đội ngũ giảng viên là nhân tố quyết định chất lượng đào tạo và hiệu quả phát triển năng lực người học. Do đó, nhà trường cần xây dựng kế hoạch bồi dưỡng thường xuyên nhằm nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ sư phạm, năng lực ứng dụng công nghệ số và năng lực thiết kế hoạt động dạy học theo định hướng phát triển năng lực.

Bên cạnh việc cập nhật kiến thức mới về quốc phòng, an ninh và đường lối quốc phòng toàn dân, giảng viên cần được bồi dưỡng về phương pháp dạy học tích cực, phương pháp kiểm tra, đánh giá năng lực, ứng dụng AI trong giáo dục, xây dựng học liệu số và khai thác các nền tảng dạy học trực tuyến.

Nhà trường cũng cần khuyến khích giảng viên đẩy mạnh nghiên cứu khoa học, tổng kết thực tiễn giảng dạy, xây dựng ngân hàng tình huống, học liệu mở và chia sẻ kinh nghiệm chuyên môn. Đồng thời, tăng cường sự phối hợp giữa giảng viên GDQP&AN với doanh nghiệp, lực lượng vũ trang địa phương và các cơ sở giáo dục khác nhằm cập nhật yêu cầu thực tiễn, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo và đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục nghề nghiệp trong giai đoạn hiện nay.

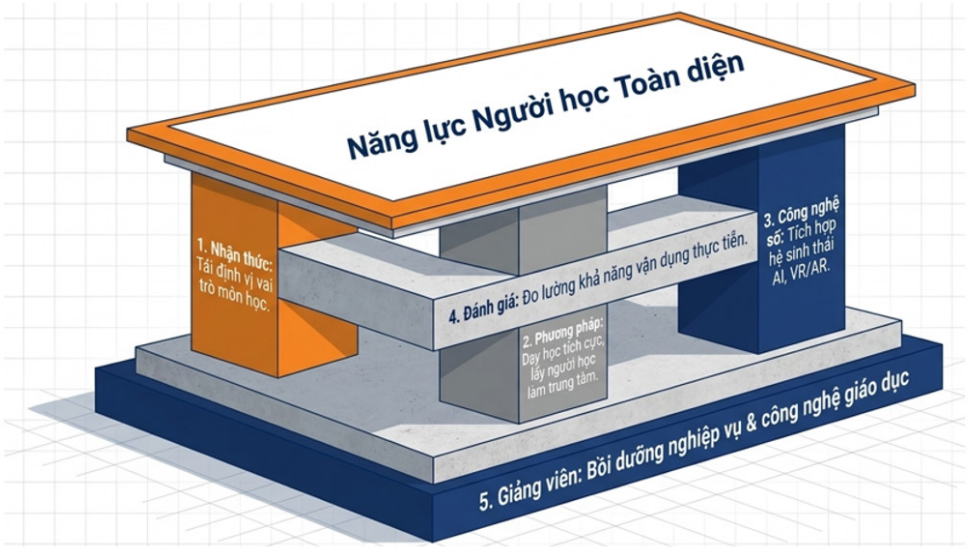

Hình 2. Khung năng lực trụ cột

V. KẾT LUẬN

Môn Giáo dục quốc phòng và an ninh có vai trò quan trọng trong phát triển toàn diện năng lực người học tại các cơ sở giáo dục nghề nghiệp. Thông qua quá trình học tập, sinh viên không chỉ được trang bị kiến thức về quốc phòng, an ninh mà còn được rèn luyện ý thức trách nhiệm, tác phong, kỷ luật, kỹ năng hợp tác và khả năng giải quyết vấn đề.

Tại Trường Cao đẳng Công nghiệp và Xây dựng, công tác giảng dạy môn GDQP&AN đã đạt được những kết quả tích cực, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện. Tuy nhiên, trước yêu cầu đổi mới giáo dục nghề nghiệp, cần tiếp

tục đổi mới phương pháp, tăng cường ứng dụng công nghệ số, phát triển đội ngũ giảng viên và đổi mới kiểm tra đánh giá.

Thực hiện đồng bộ các giải pháp trên sẽ góp phần nâng cao hiệu quả giảng dạy môn GDQP&AN, đào tạo những sinh viên không chỉ có năng lực nghề nghiệp mà còn có bản lĩnh, trách nhiệm và khả năng thích ứng, đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong giai đoạn mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Quốc hội (2013), Luật Giáo dục quốc phòng và an ninh.
Quốc hội (2019), Luật Giáo dục số 43/2019/QH14.
Quốc hội (2025), Luật Giáo dục nghề nghiệp số 124/2025/QH15.
Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội (2022), Chiến lược phát triển giáo dục nghề nghiệp giai đoạn 2021-2030.
Nguyễn Văn Cường (2022), Đổi mới phương pháp dạy học trong giáo dục nghề nghiệp, NXB Giáo dục Việt Nam.
Phạm Hồng Quang (2023), Chuyển đổi số trong giáo dục và đào tạo, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.